

ת"פ (נתניה) 69911-01-24 - מדינת ישראל נ' יצחק שחר כנעני

בית משפט השלום בנתניה
ת"פ 69911-01-24 מדינת ישראל נ' כנעני

לפני: כבוד השופט גיא אבנון

המאשימה: מדינת ישראל

באמצעות תביעות משטרת ישראל

נגד

הנאשם: יצחק שחר כנעני

בשם המאשימה:

בשם הנאשם: עו"ד גיא עין צבי

גזר דין

1. הנאשם הורשע בהתאם להודאתו בכתב אישום מתוקן בעבירת הסעת תושב זר השוהה בישראל שלא כדין, לפי סעיף 12א(ג)(1) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 (להלן: חוק הכניסה לישראל). ביום 5.12.22 בשעה 5:45 לערך נהג הנאשם בכניסה לשטח החקלאי במושב אחיטוב, בעודו מסיע ברכב שני תושבי האזור שלא החזיקו אישור כניסה למדינת ישראל או לישיבה בה. שוטר התקרב לרכב כדי לבדוק. הנאשם האיץ את מהירות נסיעתו בעוד השוטר כורז לעברו מספר פעמים לעצור, אך הנאשם התעלם מקריאותיו והמשיך בנסיעה מהירה. לאחר נסיעה של כקילומטר יצאו מהרכב שני תושבי האזור והחלו בבריחה רגלית, בעוד השוטרים דולקים אחריהם עד שנתפסו.

2. עובר לישיבת הטיעונים לעונש התקבלה חוו"ד הממונה על עבודות שירות, שמצא את הנאשם מתאים לריצוי עונשו בעבודות שירות. בפתח ישיבת הטיעונים לעונש נשמע עד אופי לטובת הנאשם, מר יוסף לרר. הלה העיד על עצמו כי עבד בתעשייה האווירית משך כ-25 שנים, לרבות בתפקידי ניהול בכירים, וכיום עובד כמנהל פרויקטים בחברת בנייה. את הנאשם הכיר זמן קצר לאחר 7.10.23, כשהלה החל לפרסם במרשתת אודות מצוקתו כחקלאי הזקוק נואשות לידיים עובדות. מר לרר העיד

כיצד התנדב במשקו של הנאשם 4-5 ימים בשבוע, והמשיך להתנדב מאז במשך חודשים - שלושה ימים בכל שבוע. פועלים זרים שהגיעו לא התמידו בעבודה הקשה, ונטשו ברובם לעבודה קלה יותר במסעדות באזור תל אביב. לדברי העד, כיום מעסיק הנאשם 3 פועלים מהודו, ובין שניים לארבעה מתנדבים קבועים. לדבריו, הנאשם הוא שמנהל את העבודה במשק, מפקח עליה, הוא האגרונום, הוא שידע מה להשקות, מתי להשקות, כיצד ומתי לרסס - "הוא ואין בלתו".

3. ב"כ המאשימה עמד על פגיעת הנאשם בערכים המוגנים המוכרים, וביקש לקבוע מתחם עונש בין 6-2 חודשי מאסר בפועל. לתמיכה במדיניות הענישה הפנה לגזר הדין בת"פ (נתניה) 3281-12-23 מדינת ישראל נ' ביאדסה (3.7.24) (להלן: עניין ביאדסה) (גילוי נאות: גזר הדין ניתן בידי הח"מ). לזכות הנאשם ביקש לשקול את קבלת האחריות והיעדר הרשעות קודמות, וביקש לגזור את עונשו בתחתית המתחם, ל-2 חודשי מאסר בפועל שניתן לרצות בעבודות שירות, מאסר על-תנאי, קנס בסך 3,000 ₪, פסילת רישיון הנהיגה בפועל ועל-תנאי.

4. ב"כ הנאשם ביקש לשכנע כי בנסיבותיו של הנאשם, מתחם העונש עשוי להתחיל בענישה צופה פני עתיד. לחלופין, ביקש מבית המשפט "לגלות יצירתיות ולקבוע ענישה שמתחשבת בצוק העתים, מתחשבת בזמן שחלף מאז, ושעיקר הענישה תהיה צופה פני עתיד, ואבקש להימנע מפסילה בפועל...". הנאשם בן 49, נשוי ואב לשלושה, נעדר הרשעות קודמות, הודה וקיבל אחריות על המיוחס לו בכתב אישום מתוקן. ההסעה בוצעה בתוך תחומי המושב. הנאשם סייע לאביו, שהוא הבעלים של המשק. האב יליד 1938, אדם חולה, הוגשו מסמכים רפואיים המלמדים על מצב רפואי מורכב (ענ/1). בסמוך לפני 7.10.23 קיבל הנאשם אחריות על ניהול המשק, ועם פרוץ המלחמה "מצא עצמו בפני שוקת שבורה" - העבודה במשק היא פיזית, עובדים כמעט שאין, ומאלו שמגיעים עוזב חלק הארי. הנאשם נתון במצוקה של ממש, תהליך המתמשך מזה חודשים רבים מאז תחילת המלחמה. לטענת ב"כ הנאשם, הנזק שייגרם כתוצאה מכך שהנאשם יאלץ להיעדר מהמשק לצורך ביצוע עבודות שירות, איננו רק לנאשם או למשפחתו, כי אם למדינה ולציבור, הניזונים בזכות עבודתו החקלאית של הנאשם והמזון שהוא מייצר. לתמיכה בטיעונו הגיש ב"כ הנאשם רשימת עובדים זרים שקיבל הנאשם בתחילת שנת 2024, מהם נותר לטענתו פועל אחד בלבד (ענ/2). כן הגיש מכתבי הערכה והוקרה מאת גב' סופיה קיי, מנהלת קבוצת "תגלית - החוויה הישראלית", וגב' גלית ניר, מנהלת חמ"ל חקלאות "אחים למשק" (ענ/3).

5. דברי הנאשם יובאו במלואם: "אני שחר החקלאי עובד מאד קשה. במידה ואני אקבל עבודות שירות, המשק ייסגר. המשק שלי שלנו, אנו עובדים במלפפונים ועגבניות שרי, ברגע שהמשק ייסגר, אני צריך להכניס כל הזמן תזרים של כסף, ואם אני לא אהיה המשק ייסגר. אפילו לחודשיים לא אוכל להמשיך ולהתחיל שוב את העבודה כי יעלה לי הרבה כסף בשביל, אני חייב שרשרת, כדי לגדל את המלפפונים והעגבניות שרי. יש לי אחות גדולה ואח שעובד בהנהלת חשבונות ואף אחד מהם לא רצה להרים את המשק, ואני היחיד שמתפעל אותו, אני לבד ואם אני לא אהיה שם המשק ייסגר. היקף המשק 50 דונם, 24 מתוכו עגבניות שרי "לובלו", והיתרה מלפפונים שאני משווק לשופרסל ורמי לוי. אני מבקש את רחמיכם, עשיתי טעות תאמין לי אף אחד לא יכנס לי לאוטו במיליון אחוז. אני רוצה לעבוד ולפרנס את המשפחה. גם אם אצטרך להיות שבוע בעבודות שירות, לפני המלחמה היה לי מי שנהג על

הטרקטור, היום אפילו את זה אין אם אני לא נמצא.

דיון

6. הסעתם של תושבים זרים שאין בידם אישור שהייה ועבודה בישראל, פוגעת במישרין ביכולתה של המדינה לקבוע את הבאים בשעריה ולהתגונן מפני מִפְגָּעִים, ומשכך מקימה סיכון ממשי לשלומה של הציבור וביטחונה. העובדה שהנאשם הסיע את השוהים הלא חוקיים בתוך תחומי המושב, היינו, לא היה הגורם שהכניסם לתוך הארץ, רלוונטית אמנם, אך השפעתה על קביעת מתחם העונש איננה רבה. האופן בו התעלם הנאשם מקריאותיהם של שוטרים לעצור - חמור ועשוי היה להצדיק קביעת מתחם עונש חמור מזה שעתרה לו המאשימה.

7. מדיניות הענישה המשתנה בעבירות הסעת שוהים בלתי חוקיים, העסקתם והלנתם, מעידה על צורך בלתי מתפשר להחמיר בענישה, וראו תיקון מס' 38 לחוק הכניסה לישראל, במסגרתו הוחמר והורחב סל הענישה שניתן להטיל על העבריינים, בין השאר תוך הכפלת עונש המאסר המרבי והעמדתו על 4 שנות מאסר בפועל (בגין ביצוע העבירה בנסיבות "רגילות". העונש המרבי בנסיבות מחמירות הועמד על 7 שנות מאסר בפועל). תיקון זה אינו חל בעניינו של הנאשם, אך מובן כי יש בו ללמד אודות עמדת המחוקק. מטבע הדברים, ייחסתי משקל לא מבוטל לכך שהעבירה בוצעה עובר ליום 7.10.23. אילו בוצעה לאחר פרוץ המלחמה, היה בכך משום שיקול משמעותי לחומרה.

8. למדיניות הענישה בעבירות שבוצעו עובר ליום 7.10.23, ראו פסקי הדין שלהלן (בשינויים המתאימים - הנסיבות בחלק מפסקי הדין חמורות מאלו שבענייננו):

רע"פ 5094/20 אשרף זנאדה נ' מדינת ישראל (30.7.20). המבקש הורשע בהסעתם של שני שוהים בלתי חוקיים אותם ביקש להכניס למדינת ישראל. משעוכב במחסום נמצאו השניים יושבים על רצפת מכוניתו. שירות המבחן המליץ להסתפק בקנס ובענישה צופה עתיד, ואילו הממונה על עבודות שירות מצא כי המבקש איננו כשיר רפואית לבצע עבודות שירות. בבית משפט השלום נקבע מתחם ענישה בין מספר חודשי מאסר שניתן לרצות בעבודות שירות, לבין 7 חודשי מאסר בפועל, והנאשם נדון ל-60 ימי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס, פסילת רישיון נהיגה בפועל ועל תנאי. ערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה, וכך גם בקשתו לרשות ערעור.

רע"פ 2057/19 פתחי מרזוק נ' מדינת ישראל (21.03.2019). המבקש הורשע בהסעתם והעסקתם של חמישה שוהים בלתי חוקיים, כך ששלושה מהם הועסקו לתקופה בת חודש; אחד הועסק לתקופה בת חודשיים; והאחרון הועסק לתקופה בת שבועיים. כמו כן, הסיע המבקש את השוהים הבלתי חוקיים בכל יום ממחסום אל ריחאן ועד למקום שבו העסיקם בחריש. בית משפט השלום קבע מתחם ענישה בין מאסר על תנאי לבין 8 חודשי מאסר בפועל, וגזר את דינו של המבקש לשירות

לתועלת הציבור בהיקף של 120 שעות לצד מאסר על תנאי. ערעור המדינה התקבל, ובית משפט המחוזי החמיר בעונש ל- 5 חודשי מאסר בדרך של עבודות שירות, קנס בסך 5,000 ₪, מאסר על תנאי ופסילת רישיון נהיגה למשך 4 חודשים. בקשת הרשות לערער נדחתה.

רע"פ 4062/17 פתחי אלקואעין נ' מדינת ישראל (19.6.17). המבקש הורשע בעבירה של הסעת חמישה שוהים בלתי חוקיים. בית משפט השלום קבע מתחם ענישה בין מאסר קצר שניתן לרצות בעבודות שירות לבין מספר חודשי מאסר, ועל רקע נסיבותיו של המבקש מצא לחרוג לקולה מהמתחם, להאריך מאסר מותנה בן 8 חודשים, ובצד זאת גזר עליו 400 שעות של"צ, קנס בסך 10,000 ₪, הופעלה התחייבות בסך 15,000 ₪, פסילת רישיון הנהיגה למשך שנה וחילוט מכוניתו. ערעור המדינה התקבל (במקביל נדחה ערעור המבקש על הכרעת הדין), ונגזרו על המבקש מאסר בפועל למשך 5 חודשים, התנאי בן 8 חודשים הופעל בחופף, כך שהמבקש נדון ל- 8 חודשי מאסר בפועל, קנס בסך 1,000 ₪, ושאר הרכיבים כפי שנקבע בבית משפט השלום. הבקשה לרשות ערעור נדחתה.

רע"פ 7726/13 גמעה נסאסרה נ' מדינת ישראל (8.1.14). המבקש הורשע בעבירה של הסעת ארבעה שוהים בלתי חוקיים. בית משפט השלום גזר עליו 7 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס בסך 5,000 ₪ ופסילת רישיון הנהיגה למשך 6 חודשים. ערעורו (על הכרעת הדין וגזר הדין) נדחה, וכך גם בקשתו לרשות ערעור.

רע"פ 818/13 מחמוד אבו חאמד נ' מדינת ישראל (03.04.2013). המבקש הורשע בעבירה של העסקת שוהה בלתי חוקי למשך יום אחד, ובית משפט השלום גזר את דינו ל-3 חודשי מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות, 6 חודשי מאסר על תנאי, קנס בסך 5,000 ₪ והתחייבות בסך 10,000 ש"ח. ערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה וכך גם בקשת הרשות לערער.

רע"פ 5862/11 אדאם שוואנה נ' מדינת ישראל (11.08.2011). המבקש הורשע בעבירה של העסקת שוהה בלתי חוקי והוטלו עליו 6 חודשי מאסר על תנאי לצד קנס בסך 2,000 ₪. ערעור המדינה על קולת העונש התקבל, זאת בהיעדר נסיבות מיוחדות המאפשרות להימנע מהטלת מאסר בפועל על מי שהורשע בעבירות לפי סעיף 12א לחוק הכניסה לישראל, במיוחד לאור תקופת ההעסקה שנמשכה מספר ימים. בית משפט המחוזי הוסיף לעונשו של המבקש 3 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות. בקשת הרשות לערער נדחתה.

9. בהתחשב בשיקולים המנויים בסעיף 40ג(א) וסעיף 40ט לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) לאור הממצאים עליהם עמדתי לעיל, ותוך מתן משקל למועד ביצוע העבירה - עובר ליום 7.10.23 ועובר לתיקון מס' 38 לחוק הכניסה לישראל, מצאתי לקבוע את מתחם העונש בין 2-6 חודשי מאסר בפועל.

10. הנאשם הודה במיוחס לו (לאחר שכתב האישום תוקן לקולה), ובכך חסך את הצורך בהבאת עדי התביעה, ומזמנו של בית המשפט. נתוניו של הנאשם חיוביים - אדם נורמטיבי, ללא הרשעות קודמות, ואינו זקוק לשיקום. אין עילה לחרוג לקולה (או לחומרה) ממתחם העונש, ולכאורה ראוי בנסיבות אלה לאמץ במלואה את עתירתה העונשית של המאשימה.

ברם, הזמנים אינם זמנים רגילים. כפי שנקבע פעם אחר פעם בפסיקת בית המשפט העליון, הענישה לעולם אינדיווידואלית: "תיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 שאף לייצר אחידות בענישה, אך לא סטנדרטיזציה שלה" (ע"פ 6044/21 שהוואן נ' מדינת ישראל (19.12.21)).

הנאשם חקלאי בן חקלאי, מנהל משק, נתון מאז 7.10.23 במצוקה בלתי נתפסת במאבקו על המשכיות המשק. הנאשם משווע לידיים עובדות - בשכר - אשר ממאנות להגיע. עובדים זרים המגיעים למשק בהתאם למכסה שנקבעת בידי המדינה, נוטשים במהרה לטובת פרנסה קלה יותר. כעולה מעדותו של מר יוסף לרר, וממכתביהן של גב' סופיה קיי וגב' גלית ניר, אנשים טובים מתנדבים לסייע לנאשם בעבודה הפיזית במשק, על מנת להבטיח את הישרדותו של המקום.

מתוך מכתבה של גב' קיי: "בשבועות שלאחר המלחמה ראינו כולנו עד כמה הושפעה תעשיית החקלאות בתוך ישראל בצורה קשה בעקבות מחסור בידיים עובדות. החוויה הישראלית החליטה לגייס את קבוצות תגלית שלנו למשימות סולידריות עם חוות שונות על מנת לעזור לחקלאים בשעתם הקשה. כאן פגשנו את שחר מאחיטוב. שחר היה אסיר תודה למתנדבים שהגיעו מחו"ל והראה לנו חום וטוב לב. הוא לימד וסיפר לנו את הסיפור האישי שלו... המתנדבים למדו גם את המיומנויות המעשיות של הפונקציונליות של החממה, גם את החשיבות של התמיכה בישראל בזמנים אלו... חשוב להפליא שנמשיך לשלוח מתנדבים לחוות כדי לשמור על הכלכלה, להראות תמיכה בישראל, למזער את משבר המזון הלאומי ולהחזיר קצת תקווה למדינה".

מתוך מכתבה של גב' ניר, נושא תאריך 9.7.24, אשר מוען למשרד החקלאות: "שמי גלית ניר ואני ממקימי החמ"ל להתנדבות בחקלאות שנקרא אחים למשק, פרויקט חברתי התנדבותי שמטרתו סיוע לחקלאים בזמן מלחמת חרבות ברזל. החמ"ל התחיל את פעילותו כשבועיים לאחר ה 7 באוקטובר. הקמנו תוך ימים ספורים פלטפורמה שאיפשרה חיבור בין מתנדבים ומשקים שזקוקים לסיוע, בהתחלה בצפון הארץ ועם הזמן הפעילות התרחבה גם למרכז הארץ, לדרומה ולאזור העוטף. שחר פנה אלינו כבר בימים הראשונים לפעילות החמ"ל וביקש סיוע של מתנדבים על מנת שיוכל להמשיך ולקיים את העבודה במשק. במהלך התקופה הגיעו אל שחר מתנדבים מכל חלקי הארץ, בכל הגילאים, אזרחי ישראל ומתנדבים מחו"ל, בכל ימות השבוע. שחר תמיד קיבל אותם באדיבות ומאור פנים וקיבלנו משוב מצוין על העבודה והיחס ממתנדבים שהגיעו אל שחר ומגיעים עד היום. הצורך של שחר במתנדבים עדיין קיים. אנחנו ממשיכים ומפרסמים את המשק שלו במערכת ההרשמה ובקבוצות הוואטסאפ שלנו, ומזמינים מתנדבים להגיע. לצערי היקף הפעילות ההתנדבותית בחקלאות קטן והולך, וכמות המתנדבים שמגיעה אליו בימים אלה היא קטנה מאוד ואינה משמעותית... הצורך שלו בידיים

עובדות הוא יומיומי..."

11. אודה כי התלבטתי. מן העבר האחד, כאמור, הנאשם לא הצביע על עילה המאפשרת לחרוג לקולה ממתחם העונש - לא משיקולי שיקום, ולא משיקולי צדק המבוססים בעיקרם על מצב רפואי חריג ומסכן חיים (ראו ע"פ 6692/23 זלקוב נ' מדינת ישראל (21.7.24), פסקאות 25-26). מן העבר האחר, בנסיבות עליהן עמדתי, ראוי לעשות כל שניתן על מנת לאפשר לנאשם לרצות את עונשו תוך מזעור הפגיעה ביכולתו להמשיך ולקיים את המשק. מענה (מסוים) לקושי נמצא בהוראות סעיף 51(ב) לחוק העונשין, המורה כדלקמן: "שבוע עבודה של עובד שירות יהיה בן חמישה ימי עבודה; מספר שעות העבודה ביום עבודה של עובד שירות יהיה שמונה שעות וחצי רצופות, ואולם רשאי בית המשפט או הממונה, במקרים חריגים בשל נסיבות מיוחדות של הנאשם או בהתאם לנהוג במקום עבודת השירות, לאשר ביצוע עבודת שירות בהיקף שעות יומי נמוך יותר, ובלבד שלא יפחת משש שעות עבודה ביום" (הדגשה הוספה - ג.א.).

סבורני כי התאמת העונש לנתוניו של הנאשם עליהם עמדתי לעיל, תוך התחשבות במצב המשק אותו הוא מנהל בנסיבות שנוצרו לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", מאפשרת לקבוע כי הוכחו "נסיבות מיוחדות" כהגדרתן לעיל. כפועל יוצא מכך רשאי בית המשפט להורות כי הנאשם יבצע עבודות שירות בהיקף נמוך - שש שעות עבודה ביום. כך יוכל הנאשם לשלב בין עבודות השירות לבין תפעול המשק אותו הוא מנהל. מאותם השיקולים החלטתי, באופן חריג, להימנע מפסילת רישיון הנהיגה של הנאשם בפועל, ולהסתפק בפסילה צופה פני עתיד. בטרם סיום, וכפי שקבעתי בעניין ביאדסה, אדגיש כי לא ניתן היה להגיע לתוצאה אליה הגעתי, אילו בוצעה העבירה לאחר יום 7.10.23, ובפרט אילו בוצעה לאחר כניסתו לתוקף של תיקון מס' 38 לחוק הכניסה לישראל. אילו אז בוצעה העבירה, נקל להניח כי מתחם העונש היה חמור יותר, וייתכן שלא היה מנוס מלהורות על ריצוי העונש במאסר ממש.

12. אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 2 חודשי מאסר בפועל.

המאסר ירוצה בדרך של עבודות שירות במעון בית הנוער בעין ורד, בהתאם לחוות דעת הממונה על עבודות שירות מיום 4.7.24. הנאשם יתייצב ביום 22.9.24 בשעה 8:00 במשרדי הממונה במפקדת מחוז מרכז של שב"ס.

בהתאם לסמכותי לפי סעיף 51(ב) לחוק העונשין, הנאשם יבצע עבודות שירות בהיקף 6 שעות עבודה ביום.

הנאשם מוזהר כי עליו לעמוד בתנאי ההעסקה ובדרישות הממונה, לרבות בדבר איסור צריכת אלכוהול, וכי כל חריגה מהכללים עלולה להביא להפסקת עבודות השירות וריצוי יתרת עונש המאסר מאחורי סורג ובריח.

ב. 4 חודשי מאסר אותם לא ירצה הנאשם, אלא אם יעבור בתוך שלוש שנים עבירה על חוק הכניסה לישראל.

2 חודשי מאסר אותם לא ירצה הנאשם, אלא אם יעבור בתוך שלוש שנים עבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו.

ג. קנס בסך 3,000 ₪ או 21 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-3 תשלומים חודשיים שווים ורצופים, החל מיום 10.10.24 ובכל 10 בחודש שלאחריו. לא ישולם איזה מהתשלומים במועדו, תעמוד יתרת הקנס לפירעון מידי.

מוסבר לנאשם כי ניתן לשלם את הקנס כעבור שלושה ימים מיום מתן גזר הדין לחשבון המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות ברשות האכיפה והגביה באחת מהדרכים הבאות: (-) כרטיס אשראי באתר המקוון של רשות האכיפה והגביה www.eca.gov.il; (-) מוקד שירות טלפוני בשירות עצמי (מרכז גביה) *35592 או בטלפון 073-2055000; (-) במזומן בכל סניף של בנק דואר בהצגת תעודת זהות בלבד (אין צורך בשוברים).

ד. הנאשם ייפסל מלקבל ומלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 6 חודשים, ואולם הנאשם לא יישא בעונש זה אלא אם יעבור בתוך 3 שנים עבירה על חוק הכניסה לישראל.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים מהיום.

ניתן היום, ז' אלול תשפ"ד, 10 ספטמבר 2024, במעמד הצדדים.